

TERMINOLOGIJS SMULKMENOS IR LEIDINIAI

KTU MAGISTRANTŲ TEZIŲ PAVADINIMAI

Jau prieš penkerius metus Kauno technologijos universitete buvo pradėti rengti specialistai pagal naujas programas. Bakalauras – tai pirmoji aukštojo išsilavinimo pakopa. Ketverių metų bakalauro studijos baigiamos kvalifikaciniu egzaminu arba baigiamuoju darbu. Diplomoto inžinieriaus kvalifikaciją galima įsigyti dar metus studijavus pagal specialią programą ir parengus bei apgynus diplominį projektą, patvirtinantį kvalifikaciją ir sugebėjimą įgytas žinias taikyti praktikoje. Gabesnieji studentai, dar dvejus metus pasimokę pagal specialią programą, magistrantūros studijas baigia magistro tezėmis. Jomis patvirtinama įgyta kvalifikacija ir sugebėjimas tyrinėti, realizuoti žinias mokslinėje, gamybinėje, pedagoginėje ir kitoje veikloje arba tęsti studijas doktorantūroje.

Tezės, diplominiai projektai – tai labai svarbūs moksliniai studentų darbai siekiant aukštesnės studijų pakopos, todėl jie turi būti gerai parengti ne tik specialybės, bet ir kalbos atžvilgiu. Apie tokių darbų svarbą galima spręsti ir iš jų pavadinimų. Šiame straipsnyje ir analizuojami KTU fakultetų magistrų tezių pavadinimai.

Darbo pavadinimas turi būti aiškus, tikslus, kaip galima trumpiau ir taisyklinga kalba apibendrinantis visą darbo turinį ir jo esmę. O kaip reikėtų suprasti darbo esmę iš tokių pavadinimų, pvz.: *Susiliejantio ugdymo galimybių realizavimas mokymo procese (Ad¹)*. *Skerstinio sportinio trikotažo kojinių ir vartojamųjų savybių tyrimas (D)*. *Investicijų portfelio formavimo sąlygų Lietuvoje tyrimas (V)*. *Prekių asortimento politikos formavimas (V)*. *Atsiskaitymai negrynais pinigais Lietuvoje ir jų tobulinimas (Ad)*. *Buitinės videoaparaturės atsparumo iškraipymas bei trikdžiams nustatymo metodika mokymo procesui (TE)*. *Plyšio užsidarymo įtaka plyšio plitimo greičiui (MT)*. *Vilnonių suknelių audinių dizaino ir struktūrų atnaujinimas 1997 metų*

¹ Žr. Fakultetų pavadinimų sutrumpinimų sąrašą.

krypčių plotmėje (D). Prognozuojanti komunikacijos sistema žmonėms su negalia (Ad).

Mokslinių darbų pavadinimų pagrindinė ypatybė – kiekvieno žodžio tikslumas, reikšmės apibrėžtumas, kuris dažniausiai pasiekiamas vartojant lietuviškus terminus. Deja, šiuo metu labai dažnai pirmenybė teikiama skoliniams, užmirštant vieną pagrindinį terminologijos principą, apie kurį jau XX a. pr. rašė terminologijos teorijos pradininkas prof. S. Šalkauskis. Turėdami daugybę tinkamų lietuviškų terminų, galime išsiversti ir be skolinių, kaip antai: *Informacinės veiklos plėtra marketingo (=rinkotyros, rinkodaros) aspektu (V). Mobiliojo ryšio sistemų transmiterių (=siųstuvų) ir imtuvų lyginamasis tyrimas (TE). Marketingas Lietuvos siuvimo pramonės įmonių rinkotyra (V). Tarpautinio marketingo (=Tarpautinės rinkotyros, rinkodaros) operacijų planavimas (V). Marketinginių (=Rinkotyros) procesų įtaka banko finansinei veiklai (V). Vietinio telekomunikacijų (- nuotolinio ryšio) trafiko (?) analizė pagal TECo duomenis (TE).*

Be saiko žavintis skoliniais, nelieka vietos lietuviškam žodžiui, pvz.: *Objektiškai orientuotas IN (interpretavimo) ir RE (realizavimo) procesų specifikuojimas (IF). Objektiškai orientuota informacinių sistemų specifikuojimo kalba (IF).* Tuo tarpu kai kurie skoliniai apskritai sunkiai suvokiami. Štai keletas pavyzdžių: *Užsienio rinkų segmentavimas (V). Telemetrinės informacijos perdavimui (=perteikimo) priemonių vamzdymo monitoringo sistemoje sukūrimas ir tyrimas (TE). Vamzdynų gedimo monitoringo sistemos sukūrimas ir tyrimas (TE). Silpnaregių ir aklų vaikų bei jaunuolių socialinės adaptacijos atvirame socialiniame kontekste ir jų sprendimas (Ad). Televizinio (=Televizoriaus) ekrano kinesiografo deformacijų tyrimas bandant (TE).*

Studentų darbų pavadinimuose daugybė žodžių darybos klaidų, darybiškai netaisyklingų terminų, pvz.: *Būsimųjų pedagogų savirealizacijos (=savęs realizavimo) galimybės (Ad). Aukštųjų temperatūrinių (=Aukštatemperatūrinių) medžiagų irimo procesų tyrimas (MT). Tolydiniai (=Tolydžiai) kieto pilkojo*

ketaus struktūros ir savybių tyrimas (MT).

Rūšinėms daiktų, reiškinių ar panašių dalykų ypatybėms įvardyti vartotinos įvardžiuotinės formos, pvz.: *Vidaus degimo sistemų konstrukcijų įtaka išmetamųjų (=išmetamųjų) dujų toksiškumui (MT)*. *Kintamųjų (=Kintamųjų) fizikinių savybių įtaka termofikacinių ciklų parametrams (MT)*. *Adaptyvios (=Adaptyviosios) pakabos (?) tyrimas (MT)*. *Programuojamos (=Programuojamosios) pozicionavimo sistemos tyrimas (TE)*.

Priklausomybės požymius nusakantys priesagos *-inis* būdvardžiai keistini objekto kilmininku, pvz.: *Automobilių informacinių (=Automobilių informacijos) sistemų ir jų elementų tyrimas (TE)*. *Automobilių kondicionierių aukšto dažnio parazitinių (=Automobilių kondicionierių parazitinių aukštojo dažnio) laukų tyrimas (TE)*.

Pavadinimuose pasitaiko ir neteiktinos reikšmės žodžių, pvz.: *Tiesinė darbo aplinka [dirbančiojo (=darbuotojo) požiūris] (Ad)*. *Ultragarsinės tomografijos galimybių tyrimas atstatant (=atkuriant) ultragarso greičio pasiskirstymą (TE)*. *Atspindžio nuo defekto funkcijos atstatymo (=atkūrimo, atgaminimo) metodų tyrimas (TE)*.

Ypač dažnos linksnių klaidos ir įvairūs jų vartosenos netikslumai, pvz.: *Tiesinis diskriminantinis analizatorius medicininei diagnostikai (=Medicininės diagnostikos tiesinis diskriminantinis analizatorius) (D)*. *Organizacinių sąlygų privačių įmonių veiklai Kaune analizė (=Kauno privačių įmonių veiklos organizacinių sąlygų analizė) (Ad)*. *Gipso atliekų regeneravimui (=regeneravimo) įa-pushidrautinį gipsą galimybių tyrimas (Ch)*. *Didžiausio tikėtimumo metodo taikymas mechaninių charakteristikų įvertinimui (=vertinant mechanines charakteristikas) (MT)*. *Kai kurių priemaišų nustatymo spirite (=spirito priemaišų nustatymo) metodų palyginimas (Ch)*. *Marketingo strategijos formavimas gamybinėje įmonėje (=Gamybinės įmonės rinkotyros strategijos formavimas) (V)*. *Pinigų srauto analizės modelis įmonėje (=Įmonės pinigų srauto analizės*

modelis) (V). Rėmimo programų banke efektyvumo įvertinimas (=Banko rėmimo programų efektyvumo įvertinimas) (V). Reklamos organizavimo tobulinimas prekybos įmonėje (=Prekybos įmonės reklamos tobulinimas) (Ad). Finansinės veiklos rezultatų įvertinimas įmonėje (=Įmonės finansinės veiklos rezultatų vertinimas) infliacijos stabilizacijos sąlygomis (V). Ignalinos AE automatinės turbinų reguliavimo sistemos įvertinimas pereinamųjų procesų tyrime (=tiriant pereinamuosius procesus) (MT). Gedimų aptikimo ir diagnostikos sistemų tipinėms kompiuterių tinklo struktūroms (=Tipinių kompiuterių tinklo struktūrų gedimo aptikimo ir diagnostikos sistemų) tyrimas ir sudarymas (IF).

Perfrazuodami žinomas tiesas, kad miestas prasideda nuo turgaus, teatras nuo rūbinės, galime teigti, kad mokslinio darbo sėkmė prasideda nuo pavadinimo. Todėl ne tik kalbininkai, bet ir specialistai (magistrantai, jų vadovai, konsultantai) turėtų taisyti tokius darbų pavadinimus.

Fakultetų pavadinimų sutrumpinimai

Ad	–	Administravimo
Ch	–	Cheminės technologijos
D	–	Dizaino ir technologijų
EA	–	Elektronikos ir automatikos
FM	–	Fundamentaliųjų mokslų
IF	–	Informatikos
MT	–	Mechanikos
SA	–	Statybos ir architektūros
TE	–	Telekomunikacijų ir elektronikos
V	–	Vadybos

Rita ŽILINSKIENĖ